

Slovník pojmov

Medicínska terminológia

Rozšírená kardiopulmonálna resuscitácia

Advanced Life Support (ALS) alebo Advanced Cardiac Life Support (ACLS). Rozšírená kardiopulmonálna resuscitácia. Lekárske zákroky používané na liečbu obetí respiračných a/alebo srdcových núdzových situácií a cievnych príhod, vrátane invazívnych techník, ako je intubácia a podávanie liekov. (Definícia AHA)

Automatizovaný externý defibrilátor (AED)

Zariadenie, o ktorom sa v lekárskej literatúre ukázalo, že dramaticky zvyšuje potenciál zníženia invalidity a úmrtia v dôsledku kardiovaskulárnych núdzových situácií. AED rýchlo analyzuje elektrickú aktivitu srdca obete, aby určil, či je potrebný výboj. (definícia AHA)

Základná kardiopulmonálna resuscitácia (Basic Life Support BLS)

Neinvazívne hodnotenia a intervencie používané na liečbu obetí respiračných a/alebo kardiovaskulárnych núdzových situácií a mŕtvice. Tento termín sa stal synonymom pre kardiopulmonálnu resuscitáciu (KPR) a zahŕňa automatizovanú externú defibriláciu (AED). (Definícia AHA)

Benchmarking

Metodika porovnávania systémov pomocou ukazovateľov efektívnosti nákladov. Porovnania medzi systémami poskytujú užitočný nástroj na zlepšenie.

Zastavenie obehu

Situácia, pri ktorej je pacient v bezvedomí, v apnoe a nie je zistený žiadny pulz. Zvyčajne sa prípady zastavenia srdca delia na zastavenie obehu so svedkom a bez svedkov.

Kardiopulmonálna resuscitácia (KPR)

Vo všeobecnosti sa vzťahuje na neinvazívne vyšetrenia a intervencie používané na liečbu obetí kardiovaskulárnych a/alebo respiračných núdzových situácií a mŕtvice. Tento výraz je synonymom pre BLS. (Definícia AHA)

Reťaz prežitia

Metaforický koncept, ktorý odráža potrebu všetkých zložiek starostlivosti na dosiahnutie pozitívneho výsledku, konkrétne koncepty sa zrodili pre pacientov so zastavením srdca, ale v skutočnosti sa používajú v iných časových podmienkach, ako je trauma alebo mŕtvica.

Bolesť v hrudi

Pacienti, ktorí sa sťažujú na bolesť na hrudníku, ktorá naznačuje akútne koronárne stavy. (AMI, nestabilná angína)

Odoslanie založené na kritériách

Vopred stanovené systemizované protokoly dotazovania dispečera určené na získanie minimálneho množstva informácií potrebných na primerané stanovenie správnej úrovne odozvy a určenie potreby pokynov pred príchodom.

Definitívna starostlivosť

Fyzické miesto, kde pacient môže dostať liečbu alebo odporúčanie, ktoré rieši jeho zdravotný problém, bez potreby ďalších ošetrení jeho akútneho problému transport.

Prepustený živý

Pacienti, ktorí sú po zastavení srdca prepustení z nemocnice živí, bez ohľadu na neurologickú situáciu.

Operačné stredisko záchranej zdravotnej služby

Akákoľvek agentúra, ktorá bežne prijíma hovory o núdzovej lekárskej pomoci od verejnosti a/alebo ktorá vyslala prednemocničný pohotovostný zdravotnícky personál na základe takejto žiadosti.

Dispečer

Osoba, ktorá upozorní jednotku ZZS na volanie o pomoc a nasmeruje ju na miesto činu.

Tiesň

Je stav, pri ktorom je bezprostredne ohrozený život, zdravie, majetok alebo životné prostredie a postihnutý je odkázaný na poskytnutie pomoci.

Tiesňové volania

Vzťahuje sa na všetky hovory, ktoré prijíma dispečing. Niektoré z týchto hovorov nie sú tiesňové volania a nereaguje na ne.

Urgentný príjem

Oblasť nemocnice určená na poskytovanie pohotovostného lekárskeho hodnotenia a počiatkovej liečby jednotlivcom, ktorí potrebujú núdzovú starostlivosť.

Záchranná zdravotná služba (ZZS)

Súhrnný termín popisujúci hlavné agentúry, personál a inštitúcie zapojené do plánovania, poskytovania a monitorovania núdzovej starostlivosti. Často sa vzťahuje len na prednemocničnú starostlivosť.

Systém ZZS

Organizácia personálu, zariadení a vybavenia na efektívne a koordinované poskytovanie ZZS potrebného pri prevencii a riadení incidentov, ktoré sa vyskytnú buď v dôsledku lekárskej pohotovosti alebo nehody, prírodnej katastrofy alebo podobnej situácie.

Prvá pomoc

Prvotná starostlivosť poskytovaná pri akútnom ochorení alebo úraze. Medzi ciele prvej pomoci patrí zachovanie života, zmiernenie utrpenia, predchádzanie ďalšiemu ochoreniu alebo zraneniu a podpora zotavenia. Prvá pomoc môže byť začatá kýmkoľvek v akejkoľvek situácii, vrátane svojpomoci.

Kvintet prvej hodiny (First Hour Quintet FHQ)

Skupina stavov, pri ktorých je rozhodujúca okamžitá liečba a EMS môže priniesť podstatný prínos.

Zahŕňa: zastavenie srdca/zastavenie obehu, ťažkosti s dýchaním, bolesť na hrudníku, cievnu mozgovú príhodu a ťažkú traumu.

Glasgowská stupnica kómy (GCS)

Klinické skóre používané na vyhodnotenie neurologického stavu.

Odpoveď s najvyššou prioritou

Situácia, v ktorej dispečing vyberie jednotku, ktorá môže poskytnúť vyššiu úroveň starostlivosti na konkrétnom ZZS.

Udalosť s hromadným postihnutím osôb

Situácie, v ktorých sú nároky na starostlivosť väčšie ako zdroje. Zvyčajne sú ovplyvnené iné sociálne štruktúry, ako sú komunikácie, doprava, bezpečnosť atď.

Dopravná zdravotná služba

Preprava pacientov ambulanciami, u ktorých sa nevyžaduje urgentný prevoz.

Obnovenie spontánneho krvného obehu (ROSC)

Situácia, v ktorej je pacient po prijatí cirkulácie KPR identifikovaný potvrdením pulzu.

Obsluhovaná oblasť

Geografické vymedzenie oblasti, v ktorej ZZS poskytuje službu.

Závažné dýchacie ťažkosti

Pacienti s dýchacími ťažkosťami vyvolávajúcimi klinické príznaky respiračného zlyhania.

Ťažká trauma

Prípady traumy s RTS rovným alebo menším ako 5.

Cievna mozgová príhoda

Akútny stav, podmienený poruchou cerebrálnej cirkulácie netraumatickej etiológie, ktorý sa prejavuje spravidla náhle vzniknutým ložiskovým alebo globálnym neurologickým deficitom, bolesťou hlavy, zvracaním a často aj poruchou vedomia. Termín mozgová príhoda je predbežné stanovenie choroby, ktoré je indikáciou na urgentné neurologické a rádiologické vyšetrenie, umožňujúce diferencovať základné klinické jednotky, ktorými sú ložisková ischémia mozgu – mozgový infarkt (LIM), spontánne intracerebrálne krvácanie (ICK), spontánne subarachnoidálne krvácanie (SAK).

Náhla srdcová smrť

Náhla neočakávaná a nenásilná smrť, ku ktorej dochádza v prítomnosti svedka v priebehu 1 hodiny od vzniku symptómov alebo v priebehu 24 hodín od posledného kontaktu s asymptomatickou obeťou (úmrť bez svedkov).

Triedenie, Triáž

Prideliť obetiam prioritu starostlivosti a transportu na základe stupňa zranenia a individuálnej schopnosti záchrany v danej situácii.

Utsteinský protokol

Metodika štruktúrovaná na vyhodnotenie výsledkov liečby zastavenia srdca.

Časy a časové intervaly v záchranné zdravotnej službe

Reakčný čas OS ZZS

Interval od prijatia tiesňového volania na OS ZZS po Aktiváciu (vyslanie) posádky poskytovateľa ZZS.

Reakčný čas ZZS

Interval od prijatia tiesňového volania na OS ZZS po Prvý kontakt s ošetrovanou osobou.

Dojazdový čas

Čas, ktorý uplynie od vyslania ambulancie po prvý kontakt s pacientom (definícia používaná do roku 2020¹).

Čas, ktorý uplynie od výjazdu ambulancie po príchod ambulancie na adresu pacienta (definícia používaná od roku 2021²).

Čas na scéne

Interval od prvého kontaktu s ošetrovanou osobou po odchod z miesta zásahu.

Trvanie odovzdania

Interval od prechodu „dvier“ urgentného príjmu po odovzdanie osoby kompetentnému zdravotníckemu pracovníkovi ústavného zdravotníckeho zariadenia.

Trvanie zásahu

Interval od Prijatia volania na OS ZZS po odovzdanie ošetrovanej osoby kompetentnému zdravotníckemu pracovníkovi ústavného zdravotníckeho zariadenia.

Trvanie výjazdu

Interval od Vyslania posádky ZZS po Ukončenie zásahu v sídle posádky ZZS alebo prijatím výzvy na nový zásah.

Trvanie činnosti ZZS

Čas meraný od prijatia výzvy na OS ZZS až po Ukončenie zásahu v sídle posádky ZZS alebo prijatím výzvy na nový zásah.

Interval kontaktu

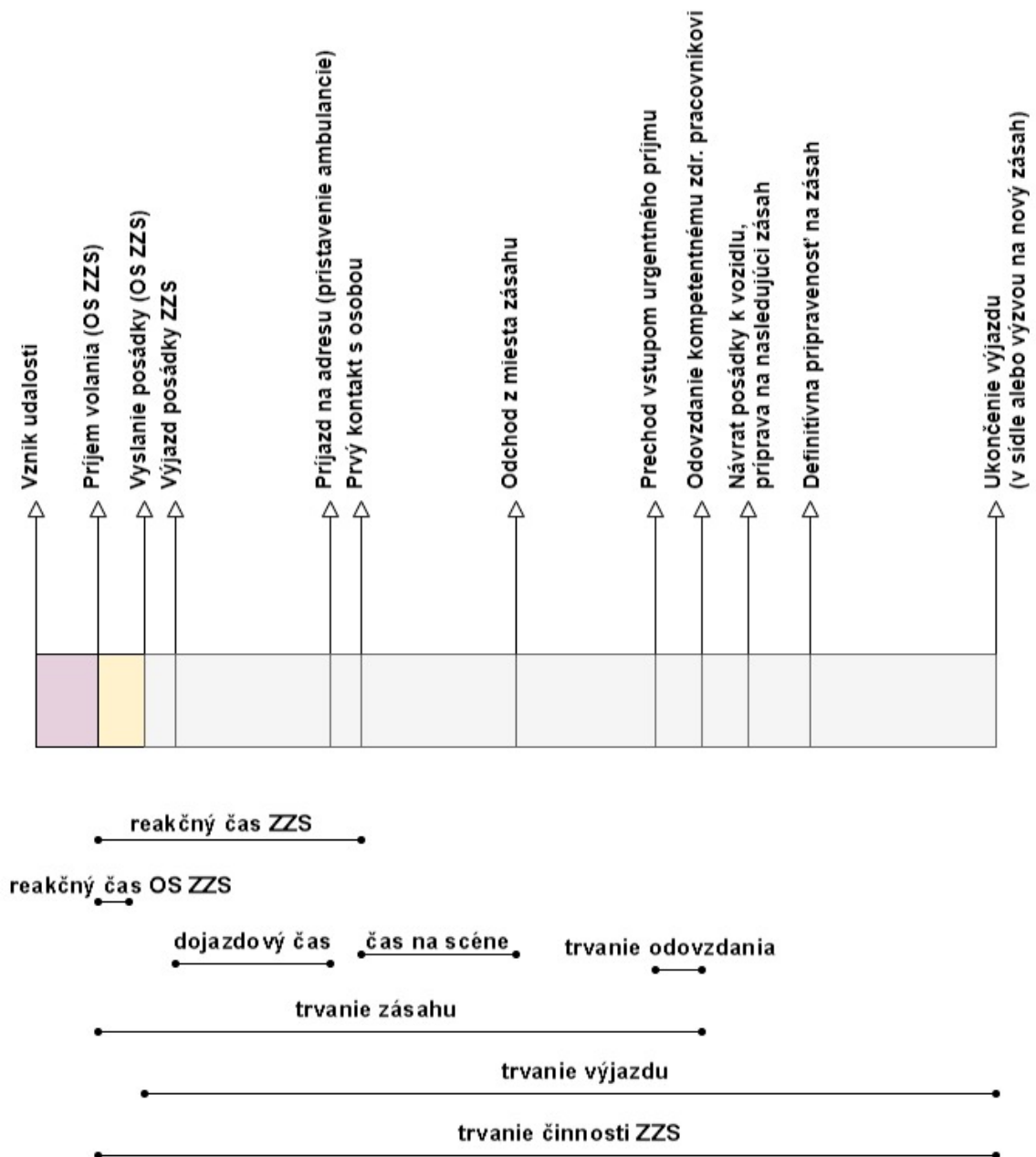
Čas od príjazdu ambulancie na adresu po prvý kontakt posádky s ošetrovanou osobou.

Čas čakania pacienta

Čas, ktorý uplynie od vyslania ambulancie po príchod ambulancie na adresu pacienta; ak sú súčasne vyslané dve posádky, započíta sa príchod prvej z nich.

¹ https://155.sk/subory/dokumenty/vyroczne_spravy/Vyroчна_sprava_OSZZSSR_2020.pdf

² https://155.sk/subory/dokumenty/vyroczne_spravy/Vyroчна_sprava_OSZZSSR_2021.pdf

Vysvetlivky: ZZS Záchraná zdravotná služba; OS ZZS Operačné stredisko Záchrannej zdravotnej služby

Technická terminológia

Podvozok

Základné, bežne dostupné vozidlo, ktoré je prestavbou (konverziou) upravené pre potreby použitia ako vozidlo záchranej zdravotnej služby.

Prestavba

Modifikácia technických vlastností základného vozidla a inštalácia špeciálnych zariadení (ako napríklad výstražného svetelného a zvukového zariadenia) nevyhnutných na to, aby bolo možné vozidlo používať ako vozidlo záchranej zdravotnej služby. Vozidlo musí po prestavbe zároveň spĺňať príslušné legislatívne požiadavky (napr. STN EN 1789).

Homologizácia

Schválenie typu prestavby a jej konštrukcie podľa príslušnej legislatívy, v prípade záchránarských vozidiel podľa Nariadenia EP a Rady EÚ 2018/858.

EN 1789

Európska technická norma 1789 "Vozidlá záchranej zdravotnej služby a ich vybavenie. Cestné ambulancie". Norma špecifikuje požiadavky na konštrukciu, skúšky, výkon a výbavu cestných ambulancií, ktoré sa používajú na prepravu a ošetrovanie pacientov a obsahuje požiadavky na ambulantský priestor.

Ambulantný priestor

Vnútorňá zadná časť cestnej ambulancie, určená na ošetrovanie pacientov a/alebo transport pacientov.

Užitočné zaťaženie (užitočná hmotnosť) vozidla

Užitočné zaťaženie vozidla je najvyššia povolená súhrnná hmotnosť osôb a nákladu (záťaž), pre ktorú bolo vozidlo skonštruované a je homologované na prevádzku na pozemných komunikáciách. Užitočné zaťaženie je tiež definované ako rozdiel medzi maximálnou prípustnou hmotnosťou vozidla a pohotovostnou hmotnosťou vozidla.

Pohotovostná (prevádzková) hmotnosť vozidla

Hmotnosť kompletne vybaveného vozidla s palivovou nádržou naplnenou najmenej na 90 % jej kapacity, vrátane hmotnosti vodiča (75 kg), paliva a kvapalín, so štandardným vybavením v súlade so špecifikáciami výrobcu a ak je namontované, tak zahŕňa aj hmotnosť spojovacieho zariadenia a rezervného kolesa, ako aj náradia.

Maximálna prípustná hmotnosť vozidla

Maximálna hmotnosť naloženého vozidla stanovená výrobcom na základe spôsobu jeho konštrukcie a výkonu, pri ktorej je povolené použitie vozidla v premávke na pozemných komunikáciách. Celková hmotnosť je tiež definovaná ako súčet pohotovostnej a užitočnej hmotnosti.

Elektrické vozidlo (BEV)

Vozidlo (elektromobil), poháňané výlučne elektrickou energiou, ktorú čerpá z akumulátora integrovaného do vozidla. Akumulátor je nutné nabíjať z externého zdroja, napr. nabíjacej stanice. Vozidlo pri prevádzke neprodukuje žiadne emisie.

Dojazd elektrického vozidla

Je najväčšia vzdialenosť, ktorú elektrické vozidlo prejde na jedno nabitie s plne nabitými batériami.

Vozidlo so spaľovacím motorom

Vozidlo, na pohon ktorého sa používa výlučne spaľovací motor (benzínový alebo dízlový).

WLTP

Celosvetový harmonizovaný skúšobný postup pre ľahké vozidlá, zavedený európskymi regulačnými úradmi, definuje podmienky overovania spotreby vozidiel, resp. dojazdu elektrických vozidiel a vykonávania emisných skúšok pri typovom schvaľovaní. Test WLTP bol zavedený v roku 2017 a mal by lepšie odrážať individuálny štýl jazdy a výbavy vozidla v reálnom živote.

HVAC systém

HVAC (vykurovanie, vetranie a klimatizácia) označuje rôzne systémy používané na vykurovanie a chladenie vozidla, ako aj zlepšenie kvality vnútorného vzduchu.

Spotreba elektrickej energie

Celková spotreba elektrickej energie všetkých elektrických spotrebičov a zariadení poháňaných elektrickou energiou nainštalovaných v cestnej ambulancii.

Finančná terminológia

Financovanie ZZS na Slovensku

Na Slovensku majú poskytovatelia ZZS 2 hlavné zdroje príjmov: pravidelná mesačná platba za stanicu ZZS podľa jej typu (RLP alebo RZP) a platba za kilometer (priemerný pomer 9:1). Výška platieb je určovaná Ministerstvom zdravotníctva a platby sú realizované zdravotnými poisťovňami.

Kľúčové ukazovatele výkonnosti (KPIs)

Merateľné a kvantifikovateľné ukazovatele výkonnosti spoločnosti v oblasti financií, prevádzky a iných oblastiach. Sleduje sa ich aktuálna hodnota v porovnaní s plánom, v prípade rozdielu sa hľadá príčina, aby spoločnosť dosiahla požadované ciele.

Príjmy pred zdanením a odpismi (EBITDA)

Často používaný ukazovateľ finančnej efektivity spoločnosti, alternatíva k čistému zisku spoločnosti. Jeho cieľom je zachytiť hotovosť, ktorú dokáže spoločnosť vytvárať svojou hlavnou činnosťou.

Právna terminológia

ETN

Európska technická norma.

Nariadenie vlády

Všeobecne záväzný právny predpis vydaný vládou na vykonanie zákona a v jeho medziach, ktorý je vláda oprávnená vydať aj bez výslovného zákonného splnomocnenia.

Nemocnica

Zdravotnícke zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti.

Odborné usmernenie

Právny predpis, ktorým Ministerstvo zdravotníctva SR odborne usmerňuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

Opatrenie, výnos

Všeobecne záväzný právny prepis ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR na vykonanie zákona, ktorý je ministerstvo alebo iný orgán štátnej správy oprávnený vydať len vtedy, ak ho parlament v zákone výslovne splnomocnil vydať všeobecne záväzný právny predpis na vykonanie zákona, ak sa týkajú úzkeho alebo druhovo určeného okruhu osôb alebo ak tak ustanovuje osobitný zákon.

Pacient

Osoba, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť vrátane prepravy.

Podujatie

Športové, kultúrne alebo iné podujatie s divákmi alebo účastníkmi, na ktorom je potrebné alebo žiadúce zaistiť bezpečnosť a ochranu ich zdravia.

Poskytovateľ DZS

Subjekt, ktorý na základe povolenia prevádzkuje zdravotnícke zariadenie ambulantnej zdravotnej starostlivosti – ambulanciu dopravnej zdravotnej služby.

Poskytovateľ ZZS

Subjekt, ktorý na základe povolenia prevádzkuje zdravotnícke zariadenie ambulantnej zdravotnej starostlivosti – ambulanciu záchranej zdravotnej služby.

Repatriácia

Preprava pacienta na územie alebo z územia Slovenskej republiky ambulanciou ZZS alebo ambulanciou DZS.

STN

Slovenská technická norma.

Technická norma

Predpis, ktorý stanovuje najvýhodnejšie riešenie opakujúcej sa úlohy, spracovaný, prerokovaný, schválený a vyhlásený podľa predpisov o technickej normalizácii.

Technická prestávka

Časový úsek, v ktorom ambulancia ZZS a jej posádka nie sú schopné plniť svoje úlohy, najčastejšie v dôsledku neočakávaných a nepredvídateľných okolností.

Tender

Výberové konanie na vydanie povolenia na prevádzkovanie ambulancie ZZS.

Vestník

Rezortný publikačný nástroj, v ktorom ministerstvá zverejňujú opatrenia a výnosy.

Vyhláška

Všeobecne záväzný právny predpis ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR na vykonanie zákona, ktorý je ministerstvo alebo iný orgán štátnej správy oprávnený vydať len vtedy, ak ho parlament v zákone výslovne splnomocnil vydať všeobecne záväzný právny predpis na vykonanie zákona.

Záchytky

Protialkoholické záchytné izby, v ktorých sú umiestňované osoby, ktoré prejavujú príznaky požitia alkoholických nápojov a v dôsledku toho vzbudzujú verejné pohoršenie alebo ohrozujú seba, svoju rodinu alebo iné osoby, verejný poriadok alebo majetok, a to na čas, kým nepominie alkoholické opojenie.

Zákon

Všeobecne záväzný právny predpis prijatý parlamentom (Národnou radou Slovenskej republiky), ktorý musí byť v súlade s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada SR a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Závod

Priemyselný objekt, pri prevádzke ktorého hrozí vysoké riziko vzniku poškodenia zdravia.